

Oprichting van centrale houtverwerkingsbedrijven in ons land - NU!

[79 : 944]

E. REINDERS

Over de slechte financiële toestand, waarin onze nederlandse bosbedrijven thans verkeren, is de laatste jaren reeds veel geschreven en nog meer gesproken. Enige jaren geleden al werd de noodklok over de nederlandse bosbouw geluid en sedert dien is de toestand tengevolge van nog verder stijgende lonen en dalende houtprijzen nog in belangrijke mate slechter geworden. Zozeer zelfs, dat het voortbestaan van het particulier bosbezit in Nederland in ernstige mate wordt bedreigd. De oorzaken van de huidige crisis zijn wel bekend. Wij weten, dat de moeilijkheden ten dele van economische en ten dele van structurele aard zijn. Hoezeer onze bosbouw met een snel teruglopende rentabiliteit te kampen heeft gekregen, blijkt uit het feit, dat sedert 1962 de lonen in de Koninklijke Houtvesterijen van Het Loo met $\pm 95\%$ zijn gestegen, terwijl de gemiddelde houtprijzen in deze jaren met 40% zijn gedaald.

Het Bosschap heeft in een uitstekend advies aan de regering genaamd „Advies inzake de structurele en economische moeilijkheden in de bosbouw” een analyse gegeven van de oorzaken, die hebben geleid tot de huidige moeilijkheden en daarin aanwijzingen aan de hand gedaan, die zouden kunnen leiden tot het verbeteren van de bestaande toestand. Deze aanwijzingen worden onderscheiden in maatregelen die op korte en die op lange termijn kunnen worden genomen.

Als belangrijkste daarin genoemde maatregel op korte termijn wordt voorgesteld de bijdrage ingevolge de bosbijdrageregeling van f 50 tot f 110 per ha te verhogen, met daaraan verbonden een vermindering van de huidige degressie, die onder de thans geldende regeling tot het absurd lage bedrag van f 10 per ha voor de grotere bosbezittingen afzakt.

Iedere bosbezitter zal dit voorstel ongetwijfeld van harte toejuichen, want ook de kosten voor bebording, preventieve bosbrandbeveiliging, surveillance (vooral op zon- en feestdagen) enz. zijn de laatste jaren belangrijk gestegen, om nog maar niet te spreken over het totale verlies van „privacy”, dat de meeste bouseigenaren tengevolge van de jaarlijks toenemende stroom bezoekers op hun bezittingen moeten incasseren.

Hoe redelijk en gewenst een verhoging van de bosbijdrage, alsmede verstreking van niet rentedragende kredieten en verruiming van de bestaande belastingfaciliteiten voor de bosbezitter ook moge zijn, een positieve bijdrage in de oplossing van de huidige moeilijkheden levert zij allerminst.

Er zullen dus — en daar valt niet aan te ontkomen — andere maatregelen moeten worden genomen, die de rentabiliteit van onze bosbedrijven direct in gunstige zin zullen kunnen beïnvloeden.

Wanneer men genoodzaakt is een verliesgevend bedrijf te gaan saneren, dan ontkomt men niet aan de noodzaak het aloude recept hiervoor te gebrui-

ken namelijk dat men maatregelen dient te nemen die opbrengstverhogend en/of kostprijsverlagend zullen kunnen werken. Ook de nederlandse bosbouw ontkomt niet aan de noodzakelijkheid van het nemen van dergelijke maatregelen. Want laten we eerlijk zijn, wij zijn voor een deel zelf schuldig aan de lage opbrengsten, die we ontvangen voor het door ons geproduceerde hout. De houthandel kan nu eenmaal voor de veelal nog aangeboden kleine en heterogene partijen geveld langhout of hout op stam geen behoorlijke prijzen meer geven.

Ook de kostprijs, en met name die van de verwerking van het geveld hout, ligt in ons land, in vergelijking met andere Europese landen, te hoog.

Willen wij in de toekomst nog werkelijk particuliere bossen over blijven houden, dan dienen wij hier met de meeste spoed wat aan te gaan doen.

Een mogelijkheid voor de nederlandse bosbouw om op betrekkelijk korte termijn een belangrijke sanering te verwezenlijken, ligt naar mijn mening in de oprichting van regionale houtverwerkingsbedrijven. Bedrijven zoals door de Koninklijke Nederlandsche Heidemij er reeds één te Dalfsen is gerealiseerd en waar 15.000 à 20.000 m³ ongeschild naaldhout in volle stamlengte naar toe wordt gebracht om daar mechanisch geschild, verzaagd en gesorteerd te worden.

In Nederland zijn slechts weinig bosbedrijven, die over een „état" van 15.000 à 20.000 m³ naaldhout kunnen beschikken. Voor de kleinere bosbedrijven behoeft dit echter allerminst een bezwaar te zijn, want door regionale samenwerking tussen de verschillende bosbedrijven moet het niet moeilijk vallen jaarlijks gezamenlijk een dergelijke hoeveelheid naaldhout op te brengen.

Ook het transport van langhout naar een centrale verwerkingsplaats behoeft geen onoverkomelijke moeilijkheden meer op te leveren.

Wat voor enkele jaren nog als een bezwaar gold om langhout in volle lengte over afstanden van tientallen kilometers te gaan vervoeren, is thans, dank zij de recente verbetering van het eenmanstransport door middel van trailers voorzien van een gemonteerde hydraulische kraan, met relatief geringe kosten te realiseren. Ook op dit gebied heeft de Koninklijke Nederlandsche Heidemij baanbrekend werk verricht door dit moeilijke transportprobleem, dat nu eenmaal aan een centraalhoutverwerkingsbedrijf is gekoppeld, bevredigend op te lossen.

De voordelen, die de stichting van centrale houtverwerkingsbedrijven aan de nederlandse bouseigenaar kan opleveren, zijn naar mijn mening zeer groot en liggen zowel op het economische als structurele vlak.

Het is interessant om deze voordelen eens aan een nader onderzoek te onderwerpen. Wij dienen dan onderscheid te maken in directe voordelen en indirecte voordelen.

Directe voordelen

1. Hogere geldelijke opbrengsten voor het toegeleverde hout.

Het aangevoerde hout zal verder dan voorheen tot eindprodukt worden opgewerkt. Deze opwerking vindt plaats door uit het langhout verschillende

sortimenten te zagen als bijv.: palen, zaagbollen, kisthout, spaanplaat, perkoenen enz. Afgezien van het feit, dat de gemiddelde sortimentsprijs per m³ aanzienlijk hoger ligt dan die van overeenkomstig langhout, is vooral ook van belang het feit dat de prijs van de verschillende houtsortimenten — in tegenstelling tot de prijs van geveld langhout en hout op stam — gedurende de laatste jaren aanzienlijk minder is gedaald. De prijs van de meeste sortimenten is een marktprijs, min of meer gekoppeld aan de wereldmarktprijzen, en daardoor in ieder geval minder fluctuerend dan die voor hout in onbewerkte toestand.

De boseigenaren krijgen bij aanvoer van hun hout naar een centraal houtbewerkingsbedrijf in ieder geval de werkelijke waarde van de gezamenlijk ingebrachte hoeveelheid hout betaald. Nauwkeurige taxaties van de werkelijke percentages paal- en zaaghout in partijen geveld langhout of hout op stam zijn uiterst moeilijk te verrichten en daarom zullen deze door de houthandel — veiligheidshalve — eerder aan de lage dan de hoge kant uitvallen.

Hogere geldelijke opbrengsten kunnen ook worden gerealiseerd doordat bij eigen verwerking van het hout de mogelijkheid wordt geopend om sommige sortimenten rechtstreeks aan industrie of consument te leveren. De winst van de houthandel kan in dergelijke gevallen dus rechtstreeks aan de producent ten goede komen.

Ook het feit dat door het verwerkingsbedrijf grotere partijen van de verschillende sortimenten op de markt kunnen worden gebracht, zal in de meeste gevallen een prijsstimulerend effect hebben.

2. Lagere kostprijs

Bij de centrale verwerking van zijn hout plukt de boseigenaar de volledige vruchten van een gemechaniseerde sortimentsopwerking van rondhout naaldhout. Met name de mogelijkheid, die hem wordt geboden om zijn naaldhout mechanisch te schillen (Cambio schilmachine) rechtvaardigt bijna alleen reeds een centrale aanvoer van zijn hout. Dat in ons land het geveld naaldhout nog voor bijna 100 % met de hand wordt geschild, is een ernstige zaak. In Zweden, waar de bosarbeider bijna 2 x zoveel als in ons land verdient, is men binnen een tijdsverloop van 2 jaren van handschillen op vrijwel geheel mechanisch schillen overgegaan. Na de enorme loonstijgingen van de laatste jaren en gelet op het feit, dat de schilkosten gemiddeld bijna evenveel als de vellings- en snoeikosten bedragen, meen ik, dat ook in ons land thans de noodzaak van mechanisch schillen geheel aanwezig is. Dat ook de verdere gemechaniseerde verzaging en sortering van het geschilde hout aanzienlijke besparing van kosten met zich meebrengen, behoeft geen nader betoog.

Wel wil ik nog wijzen op een direct realiseerbare kostprijsverlaging tengevolge van het feit, dat men bij een centrale houtverwerking niet — of althans in belangrijk mindere mate — wordt gehinderd door onwerkbaar weer. Volgens gegevens van Het Loo wordt in 5 % van de gecontracteerde arbeidstijd geen werk geleverd tengevolge van regen of sneeuw. Op een centraal houtverwerkingsbedrijf moet het praktisch mogelijk zijn om continu te werken.

Indirecte voordelen.

Deze liggen vooral in het structurele vlak. Het behoeft geen betoog, dat de stichting van verschillende regionale houtverwerkingsbedrijven bijzonder afzet-stimulerend zullen werken. Eindelijk zal dan een begin kunnen worden gemaakt met de zo hoog nodige schaalvergroting bij de afzet van ons inlands hout. Want willen we de afzet werkelijk saneren, dan zal er een einde moeten komen aan de te grote versnippering van aanbod van ons hout van te veel kleine en te ongelijkvormige partijen aan een te groot aantal houthandelaren.

Een regelmatig aanbod op de markt van grotere quanta gestandaardiseerde sortimenten en een snellere leveringsmogelijkheid, speciaal ten aanzien van incurante specificaties, kan de belangstelling voor ons inlands hout in niet geringe mate stimuleren.

Kanttekeningen.

Bij het vorenvermelde zijn wel enige kanttekeningen noodzakelijk:

1. Het is helaas niet zo, dat de stichting van centrale houtverwerkingsbedrijven een zaak is zonder problemen en moeilijkheden. Integendeel, een aantal levensgrote problemen dienen te worden opgelost, alvorens het gestelde doel kan worden gerealiseerd. Als belangrijkste probleem ligt daar het financieringsprobleem. De stichting van een centraal houtverwerkingsbedrijf zal, afhankelijk van capaciteit en locale omstandigheden, een bedrag vergen van f 600.000 à f 1.200.000. Het is duidelijk dat, gelet op de bijzonder moeilijke financiële positie waarin de meeste nederlandse bosbedrijven thans verkeren, het een zware zo niet onmogelijke opgave is om een dergelijk groot bedrag gezamenlijk op tafel te brengen. Maar ik meen, en dit zou ik hier met klem willen stellen, dat het niet te veel is gevraagd, indien ten aanzien van de financiering van dergelijke centrale houtverwerkingsbedrijven een beroep op de centrale overheid wordt gedaan. Overheidssteun bij de financiering van deze bedrijven draagt werkelijk bij tot de sanering van onze bosbouw. In vergelijking met verleende steun aan andere bedrijfstakken zijn hiervoor — relatief gezien — slechts geringe en eenmalige te verstrekken bedragen nodig, die een hoogst mogelijk nuttig effect zullen kunnen hebben.

Tenslotte kan men stellen, dat onze bosbouw, die jarenlang hout voor onze mijnen heeft geleverd en in deze leveringen zijn hoofdbestaan vond, door het sluiten van deze mijnen, buiten eigen schuld, wel zeer ernstig is getroffen. Bovendien is het zo, dat onze bosbedrijven een zeer lange tijd nodig hebben om van mijnhoutproductie over te schakelen op de productie van zaagen paalhout.

2. De stichting van centrale houtverwerkingsbedrijven saneert niet de gehele houtafzet. De verwerkingsbedrijven zijn in de eerste plaats geschikt om naaldhout te verwerken in de dikteklasse 8-25 cm. Bovendien komt slechts hout van voldoende rechtheid in aanmerking om centraal te worden verwerkt. Zwaar zaaghout kan vanaf de plaats van velling altijd beter rechtstreeks naar een handelszagerij worden getransporteerd. Ook het loofhout zal wel voorlopig niet voor centrale verwerking in aanmerking komen.

3. Zoals hiervoor reeds werd vermeld zullen slechts weinig bosbedrijven in Nederland een eigen verwerkingsbedrijf kunnen inrichten. De meeste verwerkingsbedrijven dienen dan ook tot stand te komen door regionale samenwerking tussen de verschillende bosbezitters. Dit zal ongetwijfeld lang niet altijd een eenvoudige zaak zijn gelet op de sterke individualistische eigenschappen van deze categorie Nederlanders. Toch zal die samenwerking er in coöperatief verband, N.V. of andere vorm moeten komen. De particuliere bosbezitter heeft in ieder geval geen andere keus.

4. Er is gewezen op de mogelijkheid, die voor de bosbezitter wordt geopend om bij stichting van centrale houtverwerkingsbedrijven een deel van zijn hout rechtstreeks — dus buiten de handel om — aan de industrie te leveren. Deze rechtstreekse levering aan de industrie houdt naar mijn mening echter zeker niet in, dat er voor de handel in de toekomst geen plaats meer zal zijn. Integendeel: een groot deel van het door de verwerkingsbedrijven te verwerken hout zal ook in de toekomst door de handel moeten worden afgezet. In feite zal de handel in hoge mate van deze bedrijven kunnen profiteren, omdat hij in zeer korte tijd centraal het verlangde zal kunnen verkrijgen en niet meer — althans minder dan voorheen — in het bos zelf zal moeten opereren om de verlangde sortimenten te vervaardigen. Ik dacht, dat deze ontwikkeling zowel voor de houthandelaar als voor de bosbezitter niet onwelgevallig zou zijn. Bij de stichting van een aantal verwerkingsbedrijven zal ook de inlandse houthandel niet aan sanering kunnen ontkomen en met name zal het huidige grote aantal houthandelaren aanmerkelijk moeten worden ingekrompen.

Het is een verheugend feit dat op initiatief van de Nederlandse Vereniging van Boseigenaren een commissie is ingesteld, die de problemen verbonden aan de stichting van centrale houtverwerkingsbedrijven gaat bestuderen. Het is mij bekend, dat enkele grotere bosbezitters onderling contacten hebben gelegd om de mogelijkheid van oprichting van een verwerkingsbedrijf onder ogen te zien. Ook de Koninklijke Houtvesterijen van Het Loo hebben reeds ver gevorderde plannen om een eigen houtverwerkingsbedrijf te realiseren. Het is te hopen, dat er meer zullen volgen, want NU is hiervoor het ogenblik gekomen.